

Schetsen voor Limburg

Igor Philtjens

Geloof ze niet, de politici die
zeggen dat ze alles kunnen
veranderen, dat ze alles kunnen
regelen en alles kunnen doen...

Omdat ik er rotsvast van overtuigd ben dat we moeten samenwerken om dingen te realiseren, wil ik met zoveel mogelijk mensen deze LimBrug-visie delen.

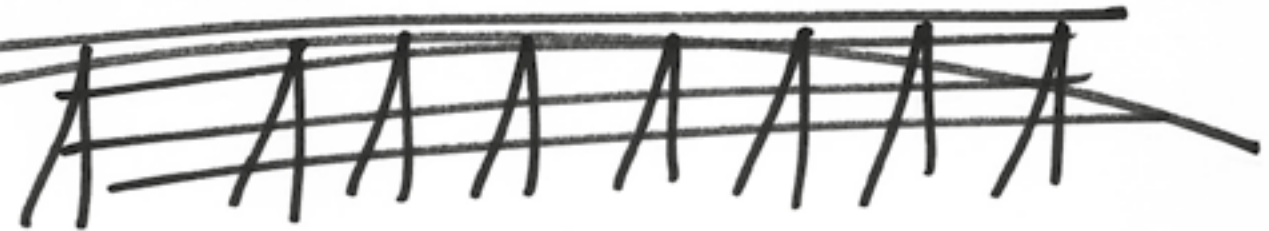
LimBrug verwijst naar Limburg en naar Brug, omdat ik geloof dat de grootste kracht ontstaat wanneer er bruggen worden gebouwd.

Bekende voorbeelden waar men dacht alles met één groot plan te kunnen veranderen zijn de gevallen Sovjet-Unie, het failliete Venezuela en China. Zelfs in China, dat vasthoudt aan een systeem zonder vrijheid of democratie, beseft men vandaag dat groei en welvaart niet door het Centraal Comité maar wel door miljoenen ondernemende Chinezen gecreëerd wordt.

Het is de taak van de politiek om initiatieven in gang te zetten, om mensen bij elkaar te brengen en ruimte te creëren waarin dingen kunnen ontstaan. Ik heb in de loop der jaren een gezonde weerzin ontwikkeld voor de vele plannen waarmee men ons, zeker in de aanloop naar verkiezingen, om de oren slaat. Te vaak heb ik vastgesteld dat zelfs het meest inspirerende plan de voorbode is van teleurstelling. Niet omdat die plannen slecht zouden zijn, wel omdat een plan ten onrechte de indruk wekt dat de politiek alles alleen afkan. Dat is niet zo. Wat de politicus wel kan, is de principes omschrijven op basis waarvan hij, samen met anderen, de samenleving wil vormgeven. Om dan, binnen de krijtlijnen van die principes, alles in het werk te stellen om ideeën te realiseren. Het doorkijkkerkje van Borgloon, het traject *Fietsen door het water* in Bokrijk en de creatie van het grootste aaneengesloten natuurpark van Midden-Europa stonden in geen enkel verkiezingsmanifest en initieel in geen enkel plan. Wat wel van meet af aan duidelijk was, waren de principes waarop deze realisaties tot stand kwamen. Principes zoals het geloof in samenwerking, de keuze voor projecten die het verschil maken in plaats van vluchtige ideetjes. En het uitgangspunt dat onze sterkste producten, sterke vlaggenschepen nodig hebben. **Het LimBrug-principe dat ik u in deze tekst presenteer is daarom geen plan, het is een visie.**

LIMBURG
X
RU

Een LimBrug-principe

Omdat ik er rotsvast van overtuigd ben dat we moeten samenwerken om dingen te realiseren, wil ik met zoveel mogelijk mensen deze LimBrug-visie delen.

LimBrug verwijst naar Limburg en naar Brug, omdat ik geloof dat de grootste kracht ontstaat wanneer we bruggen bouwen. Bruggen naar de toekomst, bruggen tussen domeinen en disciplines, zelfs bruggen naar ons rijke verleden.

Heel wat van het Limburgse potentieel zit vervat in het DNA dat wij in het verleden hebben opgebouwd. Het is ondertussen 25 jaar geleden dat de laatste mijn sloot. Maar we kunnen de toekomst van Limburg niet zien zonder het verleden te kennen. Dat we vandaag een groene provincie zijn, heeft te maken met de vele bomen die nodig waren om de mijnen te stutten. Onze skyline kreeg inspirerende 'bergen' dankzij het gruis uit de mijnen dat gestockeerd moest worden. En de kleurrijke samenstelling van de Limburgse bevolking vindt zijn oorsprong in de golven van migranten die nodig waren om de mijnen draaiende te houden.

Uitvoering is de key
tot een manen.

Vanuit het LimBrug-principe wil ik samen met u naar ons geliefde Limburg kijken. Hoe we bruggen kunnen bouwen naar de toekomst. Naar kansen, mogelijke oplossingen en ideeën. Ik deel die visie met u, omdat dit de enige manier is om samen stappen te zetten. **Ik hoop dan ook stellig dat u mij laat weten met welke punten u het eens of oneens bent. Dat u mijn ideeën zult versterken met uw eigen inzichten en dat ik u kan inspireren, zoals u mij kunt inspireren.**

Bilbao als voorbeeld

Onlangs keek ik terug op de vijf jaar dat ik gedeputeerde ben en ik vroeg mij af wat ik in de toekomst anders zou doen. Mijn conclusie? Me meer richten op één grote verandering of één verschilmakende realisatie. Niet meer op een resem kleine initiatieven. Geen prestigeprojecten, maar hefbomen die dingen in beweging zetten. Deze gedachte kwam bij mij op toen ik in Bilbao was, in Spaans Baskenland. In 1983 overstroomde de stad, de schade was aanzienlijk. De grauwe, industriële haven die Bilbao al was, zat aan de grond en met de economische crisis die erop volgde liep de stad leeg en leek de toekomst gedoemd. Maar in de jaren negentig besloten de bestuurders dat het genoeg was, dat ze Bilbao weer welvarend zouden maken. In plaats van een plan met honderden fiches en ideetjes, kwamen ze met een voorstel dat men hier al snel als pure zotternij zou bestempelen: ze vroegen een befaamde Amerikaanse architect om een 'dijk van een museum' te bouwen, een nieuw Guggenheim - als zusje van de bekende musea in Venetië en New York - pal in het midden van de stad en aan het water dat de stad zo verwoestend had geteisterd. Dat water, de rivier Nervión, werd de ruggengraat van een grote reconversieoperatie. De rivier werd de brug naar nieuwe ontwikkelingen. De ingreep had zo'n impact dat de hele buurt herrees, dat de stad een van de mooiste metro's van Europa kreeg en dat mensen vanuit de hele wereld Bilbao wilden bezoeken. De welvaart keerde spoorlags terug. Ik kan u zeggen dat die heropleving van Bilbao mij als Limburger enorm heeft getriggerd.

Wat we moeten doen, is ons van bij het begin van een legislatuur inzetten voor bruggen, voor hetgeen je van ver kunt zien, voor wat het meest in beweging zet en het duurzaamste effect heeft. We moeten besturen zoals we bruggen bouwen: stabiel en robuust, gemaakt om generaties lang stand te houden.

Robuuste en stabiele bruggen bouwen

Grote ideeën hoeven niet altijd grote projecten te zijn. Wie alleen bezig is met prestigeprojecten begrijpt niet waar het echt om gaat. Een prestigieus project kan een gevolg zijn, nooit een doel. Wat we nodig hebben zijn duidelijke principes om van onze provincie een plek te maken waar grootse ideeën kunnen groeien. Maar dan mogen we ons niet laten afleiden door ‘ideetjes’. We hebben in de politiek te veel de neiging om ons bezig te houden met het leggen van planken over grachten, met makkelijke initiatieven waarmee je snel in de krant komt maar die weinig verschil maken. Wat we moeten doen, is ons van bij het begin van een legislatuur inzetten voor bruggen, voor hetgeen we van ver kunnen zien, voor wat het meest in beweging zet en het duurzaamste effect heeft. We moeten besturen zoals we bruggen bouwen: stabiel en robuust, gemaakt om generaties lang stand te houden.

Limburgers zijn altijd bruggenbouwers geweest. Verbindend, zoals bruggen die ons over hindernissen heen helpen. Limburgers *limbruggen*: ze bouwen bruggen tussen mensen en tussen tijdsperiodes. Zo komen onverwachte combinaties tot stand: tussen kunst en economie, geschiedenis en toerisme, innovatie en recreatie, natuur en cultuur, jong en oud. Bruggen blijven bestaan, ook na het verschuiven van bevoegdheden. Het succes van het verleden zal ook het succes van de toekomst zijn.

Drie vragen om over na te denken

Vanuit deze visie en vanuit dit principe wil ik samen met u drie vragen bekijken. Welke toekomst heeft het Limburgse bestuursniveau? Hoe bouwen we een assertief en ondernemend Limburg? Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

Ik wens u veel leesgenot en kijk uit naar uw reflecties en inspiratie.

Igor Philtjens
Gedeputeerde voor **alle Limburgers**

Welke toekomst heeft het
Limburgse bestuursniveau?

Waar het nu om gaat is om het maximale te doen met de bevoegdheden die de provincie vandaag heeft. En op een strijdbare maar open manier bekijken hoe we de toekomst zullen aanpakken.

Welke toekomst heeft het Limburgse bestuursniveau?

Wij, Limburgse politici, hebben jarenlang de fout gemaakt dat we gestreden hebben voor het behoud van de provinciebesturen. We streden voor het behoud van de Vlaamse provinciebesturen terwijl we hadden moeten strijden voor het behoud van het Limburgse provinciebestuur. We hebben geen grote haven, geen grote stad en geen grote universiteit. Het provinciebestuur is al bijna 100 jaar de instantie die dit gemis met verve invult. Het zorgde in het begin van de vorige eeuw dat er stroom kwam in Limburg, toen niemand in België daarin wou investeren.

En maakte bijna 100 jaar later dat we met Interelectra een van de meest performante glasvezelnetwerken van Europa aanlegden. De provincie haalde toonaangevende bedrijven naar hier en zette ambitieuze onderwijsinstellingen op de sporen.

Limburg werd als toeristische regio op de kaart gezet. Ik weet niet of in andere provincies de provinciebesturen evenveel verschil gemaakt hebben.

En of een sterk provinciebestuur daar even sterk gemist zal worden als bij ons, in Limburg. Feit is dat het lijkt of we de strijd verloren hebben en dat de ontmanteling van het provinciale beleidsniveau begonnen is. **Heel wat bevoegdheden werden de provincies ontnomen. De impact en de middelen zijn ingeperkt.** Toch is de afschaffing, waar sommigen van droomden, er niet gekomen. Het huidige resultaat is een compromis, met al zijn voor- en nadelen. Waar het nu om gaat is om het maximale te doen met de bevoegdheden die de provincie vandaag heeft. En op een strijdbare maar open manier bekijken hoe we de toekomst zullen aanpakken. Niemand kan uitsluiten dat de provinciale bevoegdheden in de toekomst verder zullen uitgehold worden. Ik hoop van niet, maar als Limburgers moeten we klaarstaan als dat toch zou gebeuren.

De stad Limburg

Onze gouverneur, Herman Reynders, lanceerde als antwoord op deze uitdaging het concept 'de stad Limburg'. Bekijk Limburg als een grote stad. Organiseer de provincie ook op die manier. En we worden niet alleen een van de grootste, maar ook **een van de weerbaarste en sterkste steden van Europa**. Het is een ambitie die ik onderschrijf en toejuich want ze bouwt verder op het legendarische Limburg-gevoel. En op de veerkracht, die zo kenmerkend is voor onze identiteit. Die ambitie mag ons echter niet in slaap wiegen. We zijn immers ver verwijderd van dit concept. De geesten volgen het applaus niet. Als Limburg een stad is, kan niet iedereen alles willen doen. Kunnen andere gemeenten leven met Midden-Limburg als het centrum van die stad? Kunnen steden met weinig industriële activiteit leven met het idee dat nieuwe industrieën naar hun buurgemeente of zelfs de andere kant van Limburg geleid worden? Zou één stad het in haar hoofd halen om haar cultuur te spreiden over 40 kleine culturele centra? Hoe solidair willen de kleinere groene gemeenten, bevolkt met welgestelde burgers, zijn met de voormalige mijn gemeenten, die voor grootse diversiteitsuitdagingen staan? Neen, Limburg en de Limburgse gemeenten zijn nog niet klaar om een stad te worden. De weg daarheen is nog zeer lang. We moeten ons durven afvragen welke de mogelijke **tussenstappen** zijn. Het is goed om te gaan slapen met een droom, het is nog beter om op te staan met een oplossing.

De weerstand tegenover fusies wegnemen

Een van de problemen is dat onze gemeenten te klein zijn. Ik begrijp de weerstand bij de meeste burgers tegen fusies. Het voelt aan als een bedreiging van **de eigenheid en de dienstverlening van de gemeente**. En ze hebben gelijk. Want zoals fusies nu gebeuren is het moeilijk om die eigenheid te bewaren. Als men in de toekomst echter tot grotere fusies zou komen, waarbij Limburg zou bestaan uit vijf tot zeven **clusters van gemeenten** die samen stevige steden vormen, kan het wel werken. Een groep gemeenten, vergelijkbaar met de kantons van vroeger, die verbonden zijn door de

Welke toekomst heeft het Limburgse bestuursniveau?

belangen en de cultuur die zij delen. In een groter geheel kan de identiteit van de afzonderlijke gemeenten beter bewaard blijven, en zelfs geaccentueerd. De eigenheid van voormalige deelgemeenten kan hersteld worden. In een groter verband heb je niet alleen efficiëntiewinsten, het besef kan ook groeien dat service gedecentraliseerd moet worden. Kijk naar Antwerpen, waar het hier vaak heersende gevoel dat alles voor het centrum is, niet bestaat. In Antwerpen zorgen districtsbesturen voor een sterke lokale dynamiek en het behoud van identiteit.

In bepaalde districten werkt men bijvoorbeeld al met een 'burgerbegroting', waarbij de bewoners van een district zelf beslissen over een budget van maar liefst één miljoen euro, volledig los van het centrale stadsbestuur. Een groter geheel kan dus ook een opstap zijn naar echte lokale beslissingen en meer lokale eigenheid.

Ik pleit voor het principe van beleidszones, naar het voorbeeld van politiezones en brandweertzones. Waarom zouden we niet starten met andere zonale samenwerkingen? Zoals cultuurzones, zorgzones of economische zones? Waarbij gemeenten beslissen om samen, met een gemeenschappelijk budget en vanuit een globale visie, deze uitdagingen aan te gaan?

Beleidszones maken naar het voorbeeld van politiezones

Zover zijn we nog lang niet, dat besef ik. Het lijkt me wel een goede en noodzakelijke tussenstap. Maar er zullen meer etappes nodig zijn. Daarom pleit ik voor het principe van beleidszones, naar het voorbeeld van politie- en brandweerzones. Bij politie en brandweer zien we dat gemeenten perfect in staat zijn om bruggen te bouwen en samen te werken. Ze moesten wel, want het bleek onmogelijk om de burgers voldoende veiligheid en service te bieden als er niet werd samengewerkt.

Waarom zouden we niet starten met andere zonale samenwerkingen?

Zoals **cultuurzones, zorgzones of economische zones**? Waarbij gemeenten beslissen om samen, met een gemeenschappelijk budget en vanuit een globale visie, deze uitdagingen aan te gaan? Een ideale zone telt in mijn visie minimaal 100.000 inwoners. Voor een hoofdstedelijke zone zou 200.000 goed zijn. Binnen zo'n grote entiteiten kan dan meer ruimte worden geboden voor het maximaal uitspelen van de eigenheid van iedere deelgemeente.

Een belangrijke vraag daarbij is welke positie Hasselt en Genk in zo'n verhaal tegenover elkaar zouden innemen. Een mogelijkheid zijn twee clusters. De eerste van Hasselt tot aan de westelijke gemeenten aan de autosnelwegen naar de Vlaamse Ruit (Antwerpen - Gent - Brussel - Leuven). De tweede van Genk tot aan de oostelijke gemeenten aan de autosnelweg naar Nederland-Duitsland. Persoonlijk ben ik ervan overtuigd dat een zone waar **Hasselt en Genk** samen deel van uitmaken, als hoofdstad een sterkere vuist kan maken om een prominente plaats aan de Vlaamse tafel op te eisen. En dat is net wat we nodig hebben voor Limburg.

Klaar voor als het provinciebestuur ooit verdwijnt

Begrijp me niet verkeerd: als ik denk aan mijn eigen gemeente gaat mijn hart ook niet juichen bij de gedachte aan een toekomstige fusie. De ontmanteling van de provinciebesturen plaatst ons evenwel voor een nieuwe realiteit.

Zo'n **zonale samenwerking** kan u zien als een stap naar een grotere schaal, of als een volwaardig alternatief voor toekomstige fusies. We moeten nu eenmaal vooruitziend zijn en ons een eventuele toekomst voorstellen zonder provinciebestuur. Alleen op die manier kunnen we ons daartegen wapenen. Ik zou zelfs straffer zeggen: wie opkomt voor het belang van het provinciebestuur en dat bestuur bij voorkeur wil behouden, moet er vandaag alles aan doen om te zorgen dat de provincie overbodig kàn zijn. Nu al zien we dat Vlaanderen bevoegdheden heeft overgeheveld naar gemeenten, terwijl die absoluut niet weten hoe ze die bevoegdheden met hun beperkt ambtenarencorps kunnen beheren. Nog alarmerender zijn de bevoegdheden die verdwijnen naar Vlaanderen, waar de Vlaamse Ruit nog steeds de maat der dingen vormt. Voor Limburg zijn deze overhevelingen een verzwakking, een amputatie zelfs. Het heeft echter geen zin alleen verontwaardigd te zijn of eindeloos te klagen, dat is hetzelfde als nietsdoen of de situatie lijdzaam ondergaan. We moeten **actief anticiperen** op de toekomst, zelf op zoek gaan naar oplossingen. We moeten *limbruggen!*

Denkoefening voorbij het provinciebestuur

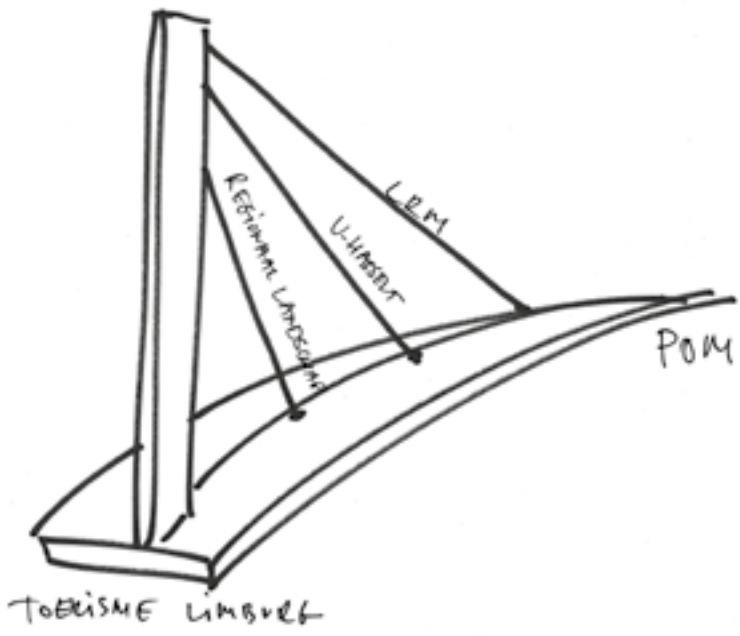
Het provinciebestuur is vandaag noodzakelijk in verschillende domeinen. Eén daarvan is het begeleiden van de gemeenten bij moeilijke processen en thema's, zoals de ruimtelijke ordening. Een zonale samenwerking van gemeenten, zoals ik hierboven schetste, kan het gemis van een provinciaal niveau op dat vlak opvangen. De provincie beheert ook heel wat instellingen. Het beheer van sommige activiteiten kan overgenomen worden door deze zonale verbanden of men kan werken aan verzelfstandiging, zoals voor ons kunstenhuis Z33 is gebeurd. Dat is ook in het onderwijs mogelijk. Moeilijker zijn de domeinen waarin de provincie de aanjager, de initiatiefnemer of financier is. Daar zou een Limburg zonder provinciebestuur nefast zijn. Dat is vandaag vooral het geval voor de domeinen toerisme en economie. Om Limburg klaar te maken voor morgen, moeten wij daarom **twee organisaties versterken voor de toekomst: Toerisme Limburg en POM Limburg**. Zij moeten

meer impact op het veld krijgen, over meer middelen beschikken en moeten democratisch breed gedragen worden. Dat betekent een beleidsmodel waarbij de gemeentebesturen, het socio-economische middenveld en de onderwijsinstellingen samen besturen (het zogenaamde *triple helix-model*). Het provinciebestuur in zijn huidige vorm kan de architect van deze structuur zijn en kan vandaag de middelen mobiliseren om deze toekomst voor te bereiden.

Meer inbreng van de burger

Ik ben er mij van bewust dat oefeningen om burgers te laten participeren in het beleid al te vaak tot mislukken gedoemd leken. Toch wil ik hier een lans breken voor het slaan van bruggen, door te pleiten voor rechtstreekse vertegenwoordiging van burgers in onze provinciale organisaties. Structureel zijn burgers vertegenwoordigd door hun verkozenen. Maar het moet ook mogelijk zijn dat zij rechtstreeks kunnen inspireren en reflecteren. Als lokaal politicus sta ik vaak te kijken van het gezond verstand dat ik bij de burger tegenkom. Kunnen we die portie gezond verstand niet binnenbrengen via **participatie die losstaat van de klassieke vertegenwoordiging**? Met vaste vertegenwoordigers zouden we niet-verkozen vertegenwoordigers naast verkozen vertegenwoordigers kunnen plaatsen.

Mijn idee is dat geëngageerde burgers zich kandidaat kunnen stellen om te participeren aan besluitvorming van organen zoals Toerisme Limburg en POM Limburg. Iedereen die enige verbondenheid met het thema kan aantonen, komt in aanmerking. Telkens wordt een groep uitgeloot die de vergaderingen kan volgen. Zij krijgen een uitgebreide introductie en vertegenwoordigen tijdens drie vergaderingen de **niet-gebonden Limburger**. Vervolgens treedt een nieuwe groep aan die op de volgende drie vergaderingen de burger vertegenwoordigt. Het geeft iedereen bovendien een beter inzicht in de wijze waarop beslissingen tot stand komen en creëert op die manier ambassadeurs voor een geëngageerd bestuur. Ook dat is een toepassing van het LimBrug-principe!

Behoeftte aan sterke Limburgse aanjagers

De blauwdruk die ik tracht te schetsen wordt wellicht al duidelijker: sterke verbanden van gemeenten van 100.000 tot 200.000 inwoners die de brug slaan naar elkaar via zonale samenwerkingen. En – wie weet? – ooit grote fusies. Daarnaast twee sterke Limburgse organisaties, namelijk Toerisme Limburg en POM Limburg voor economie. Twee domeinen waar het broodnodig is om op provinciale schaal te werken. Maar dan ontbreekt er nog iets. En dat zijn sterke aanjagers: een rol die elders een haven of een universiteit opneemt.

LRM moet zich blijven focussen op Limburg

Onze **eerste aanjager** speelt vandaag zijn rol grotendeels zoals het moet, en dat is de **investeringsmaatschappij LRM**. Haar initiatieven op het vlak van investeringen, ontwikkelingen en nieuwe projecten zijn een perfecte illustratie van wat de ideale provinciale aanjager moet zijn. Daarom moeten we vandaag werken aan garanties en veiligheden die ervoor zorgen dat LRM voor altijd die Limburgse sterkhouders kan blijven, en nooit ofte nimmer kan ingepikt worden door het Vlaamse niveau. LRM is de erfenis die de Limburgse mijnwerkers ons geschonken hebben. Van die erfenis moet men afblijven. Nu en morgen!

Een versterkte Limburgse universiteit

De **tweede aanjager** moet, in mijn visie, de **Limburgse universiteit UHasselt** worden. De debatten die ik met rector De Schepper voerde over het Begijnhof van Hasselt zijn al eens hard tegen onzacht verlopen. Dat neemt niet weg dat ik tijdens die gesprekken de UHasselt heb leren kennen als een instelling die een sterke tweede socio-economische aanjager voor onze provincie kan worden. Maar dan moet het ambitieniveau wel hoger en moet de werking van de unief nog meer vervlochten worden met de netwerken en uitdagingen van onze provincie. Een aanjager moet

zijn *core business* overstijgen. In domeinen zoals cultuur of zorgtoerisme, de herbestemming van kerken of de diversiteitsuitdaging kan de universiteit trekker zijn, en niet alleen facilitator. Een universiteit is het sterkste middel tegen *braindrain* en trekt creatieve en ondernemende mensen aan.

Daarom is het noodzakelijk dat UHasselt de ruimte krijgt om bijkomende opleidingen en specialisaties uit te bouwen, in die domeinen waar ze vandaag afwezig moet blijven. Te weinig mensen weten dat de humane wetenschappen nagenoeg volledig ontbreken in onze Limburgse universiteit. Internationale studies tonen nochtans aan dat waar er bruggen gebouwd worden tussen humane en exacte wetenschappen, er een sterkere economie ontstaat. We zagen trouwens in het verleden al hoe het invoeren van de architectuuropleiding een positieve impuls gaf, een typisch resultaat als creativiteit en wetenschap elkaar ontmoeten.

Het bestuur van UHasselt heeft de ambitie om de opleidingen uit te breiden met het 10-10-10-plan, maar de hogere overheid moet mee willen. Deze groei kan overigens perfect in samenwerking met andere Vlaamse universiteiten gerealiseerd worden, met name met Leuven voor de exacte wetenschappen en met Brussel en Antwerpen voor de humane wetenschappen. Vandaag leeft 14 % van de achttienjarigen in Limburg en ontvangt onze provincie 6 % van de universitaire middelen. Er is dus ruimte voor groei. De toekomstige Limburgse generaties sterker maken en kennisvlucht tegengaan behoren tot de belangrijkste fundamenten voor toekomstige Limburgse welvaart.

Regionaal Landschap als derde Limburgse aanjager

We hebben nog een **derde Limburgse aanjager** nodig. Die zullen we moeten creëren. Al ligt het fundament er al. Die derde aanjager is voor mij **de natuur**. Vandaag wordt Limburg volledig afgedekt door drie regionale landschappen. Als we de structuren achter deze initiatieven én de mensen die al dat schitterende werk hebben verzet op een hoger en verbredend niveau kunnen laten werken, kan het **Regionaal Landschap** een derde belangrijke aanjager voor Limburg zijn. Ik denk

daarbij aan één sterke organisatie, naar het voorbeeld van Toerisme Limburg. Daar kozen we voor een nieuw privaat-publiek model waardoor financiering, impact en kennis naar een hoger niveau werden getild. Het is geen makkelijke oefening om drie organisaties om te vormen tot één sterkhouder voor Limburg. Maar een *new deal* tussen natuurverenigingen, economische actoren, stakeholders uit het brede middenveld en de overheid (vertegenwoordigd door de gemeentelijke verkozenen), kan het fundament zijn van een nieuw, overkoepelend initiatief. Dat zou zowel het project als de organisatie upgraden. Een gedurfd en innovatief idee, maar als voldoende krachten hier gezamenlijk willen *limbruggen* en er met een open geest de schouders onder zetten, kan het realiteit worden. De taken die het provinciebestuur vandaag verricht op het vlak van milieubeheer zouden in de toekomst geïntegreerd kunnen worden in deze gemeenschappelijke structuur.

Een 'new deal' tussen natuurverenigingen, economische actoren, stakeholders uit het brede middenveld en de overheid (vertegenwoordigd door de gemeentelijke verkozenen), kan het fundament zijn van een nieuw, overkoepelend initiatief.

Een hyper-professioneel provinciebestuur

Het is niet omdat ik vind dat we de provincie klaar moeten stomen voor een toekomst voorbij het provinciebestuur, dat ik ook vind dat het provinciebestuur moet verdwijnen. Integendeel, de ideale toekomst is er voor mij een mét een sterk provinciaal beleidsniveau. Maar dan moeten we op dat beleidsniveau ook assertief zijn. De provinciale deputatie zal in de toekomst herleid worden tot vier leden.

Laat ons met die herschikking een brug bouwen naar een **nieuw teamverband**.

We moeten ook durven toegeven dat de provinciale administratie, door al de hervormingen die ze heeft moeten slikken, vandaag niet meer zo performant is als ze ooit geweest is. Dat is ook moeilijk, want in een wereld die razendsnel verandert is de provinciale administratie terechtgekomen in een spiraal van ontmanteling en decimering. Binnen het bestaande kader moeten wij de werking durven herdenken en vernieuwen. Vanuit de principes van een innoverende en ondernemende provincie. Het provinciehuis moet nog meer het huis van de Limburgers worden. We moeten goede mensen meer kansen geven om te groeien. Ik zie een toekomst waarin de provinciegriffier zich sterker kan toeleggen op haar huidige taak, door voluit als secretaris van de provinciale deputatie te functioneren. Daarnaast zou ik kiezen voor een **professioneel management** van de provinciale administratie, door een extern aangetrokken managementteam dat een mandaatfunctie krijgt die beperkt is tot de termijn van één legislatuur. Het aanduiden van dit team zou moeten gebeuren op voordracht van de deputatie en de gouverneur, mét een duidelijk mandaat van de provincieraad en na een kritische maar constructieve evaluatie.

**Limburg heeft vandaag
misschien geen grote stad of haven.
Maar vanuit het LimBrug-principe bouwen we
bruggen tussen bestaande én toekomstige krachten.
Zo kunnen we het provinciebestuur versterken.
En tegelijk onze provincie voorbereiden op een
scenario waarin het provinciebestuur
misschien toch verdwijnt.**

Hoe bouwen we een assertief
en ondernemend Limburg?

Hoe bouwen we een assertief en ondernemend Limburg?

Kent u **Duupje** nog? De boeken over Duupje werden geschreven door de Limburgse schrijver René Swartenbroeckx, de vader van FC-De Kampioenen-actrice Ann Swartenbroeckx. De verhalen gingen over een tienjarig, wat naïef jongetje dat het altijd goed bedoelde maar met wie het altijd fout ging. En die dan telkens besloot: 'Ik ben weer het duupje'. Is dat niet een beetje zoals velen buiten Limburg de Limburgers zien? Het jongetje dat steeds vindt dat het de dupe is? De **dupe van achterstelling**, de dupe van het ontbreken van een grote stad, de dupe als er weer eens een groot bedrijf vertrekt of als de zoveelste poging om Noord met Zuid te verbinden opnieuw spaak loopt? De eerste keer vindt men dat Duupje grappig. Bij de honderdste keer vindt men zo'n figuur een oude zeur. Bij de tv-filmpjes van Duupje vond men het na 47 afleveringen ook welletjes. Tijd dus dat we uit een ander vaatje tappen. Een assertiever en ondernemender vaatje. Niet dat we nu onmiddellijk van een Duupje in een Rambo moeten veranderen, maar een brok Muhammad Ali met een snuifje Steve Jobs zou niet slecht zijn. Hoe slaan we de brug naar een assertief en ondernemend Limburg?

Niet afwezig zijn in Brussel en elders

De toekomst is aan de netwerken. Nu zijn de Limburgse netwerken van oudsher zeer sterk. Het probleem is dat ze stoppen aan de provinciegrens. Het gebeurt soms dat ik op één week tijd vijf keer dezelfde mensen tegenkom. We moeten meer inhaken op de **netwerken buiten onze provincie**. Eigenlijk zouden we al die netwerken, beslissingsorganen en verenigingen in kaart moeten brengen en met een groep Limburgers afspreken hoe we daar meer aanwezig kunnen zijn. En dan natuurlijk niet de hele tijd onder elkaar praten! Limburgers moeten posities innemen. En bij zo'n gelegenheid moeten ze niet uitpakken met het feit dat ze Limburger zijn, maar ze mogen het ook niet vergeten. Ook dat is soms zo typisch: dat we, eens de provinciegrens voorbij, ons best doen om vooral niet provincialistisch of te pro-Limburg over te komen.

Maar ook het omgekeerde moet gebeuren: dat we de buitenwereld binnentrekken in Limburg. De maandaglezingen van de gouverneur vind ik daar een goed voorbeeld van: toonaangevende autoriteiten in contact brengen met Limburg en de Limburgers met hen. Met Bokrijk haalden we Chris Dercon naar hier - de Vlaming die zes jaar Tate Modern leidde en nu intendant is van de Berlijnse Volksbühne. Hij gaf zijn visie over de kansen voor ons openluchtmuseum. Het doet goed om eens een frisse stem te horen.

De ideale ligging om te *limbruggen*

Limburg ligt, net als de kust en de Ardennen, aan de buitenrand van ons land, maar **in het midden van Europa**. Doen we voldoende met die ligging? Ik denk het niet. Langaars de ene kant neigen we ernaar om al snel richting Nederlands Limburg te kijken, omdat we wat beschroomd zijn om richting Vlaamse Ruit te kijken. Ik zie trouwens bij de Nederlands Limburgers dezelfde houding tegenover de Randstad, zoals zij de stedelijke rand Amsterdam-Rotterdam-Den Haag-Utrecht noemen. We moeten beter connecteren met die **Vlaamse Ruit**, door ons sterker te verbinden met Vlaams-Brabant en Leuven. Ik ben blij met een initiatief als Het Nieuwstedelijk,

Hoe bouwen we een assertief en ondernemend Limburg?

Dat de Noord-Zuid er nog niet ligt komt mede door het intern gekibbel in Limburg. Als er destijds eensgezindheid was geweest en men samen naar een oplossing gezocht had - werkgevers en natuurverenigingen, omwonenden en andere Limburgers, meerderheid en oppositie - dan was de Noord-Zuidverbinding er al. Hetzelfde met het Spartacusplan.

een stadstheater dat samenwerkt vanuit Leuven, Hasselt en Genk, want de Limburgse kant van Vlaams-Brabant wordt met dezelfde uitdagingen geconfronteerd als wij. Je moet Louis Tobback maar eens vragen hoe hij vindt dat Leuven behandeld wordt in vergelijking met Brussel, waar minder Vlamingen wonen dan in Leuven, Hasselt of Genk.

We moeten ook oog hebben voor het noorden van Limburg, vanwaar men sneller in de Antwerpse Kempen is dan – helaas – in Midden-Limburg. Wat kan er ondernomen worden om die verbinding met de Antwerpse Kempen te versterken? En richting Nederland vind ik dat we te vaak vergeten dat je na enkele tientallen kilometers al in Duitsland bent. Vanuit Maasmechelen zouden we een actieve economische werking richting Duitsland moeten opzetten, een soort Duitsland-desk die ondernemingen, verenigingen en andere Limburgers in contact brengt met hun Duitse evenknieën om te ontdekken wat we samen kunnen doen.

Tot slot is de link tussen Zuid-Limburg en Luik interessant op mobiliteitsvlak. Er zijn nu al bedrijven uit die regio die voluit gebruik maken van de groeiende faciliteiten voor vrachtvervoer die de luchthaven van Luik te bieden heeft. Velen van ons nemen eerder in Luik de hogesnelheidstrein dan in Antwerpen of Brussel. Er zijn in alle richtingen verbindingen waar we meer mee kunnen doen. Kortom, we moeten *limbruggen* naar alle windstreken.

Stoppen met Limburgs gekibbel over mobiliteit

Een groot probleem blijven de verbindingen binnen Limburg. Met tegenzin begin ik over de Noord-Zuidverbinding. Er is op beleidsniveau al zoveel over gepalaverd dat de mensen er niet meer in geloven of niet meer geïnteresseerd zijn. We blijven met een **immense mobiliteitsknoop** zitten. En ook op dat vlak moeten we in eigen boezem durven kijken. Dat de Noord-Zuid er nog niet ligt komt mede door het intern gekibbel in Limburg. Als er destijds eensgezindheid was geweest en men samen naar een oplossing gezocht had - werkgevers en natuurverenigingen, omwonenden en andere Limburgers, meerderheid en oppositie - dan was de

*Ik ben er overigens van overtuigd
dat er binnen dit en tien jaar effectief
zelfrijdende wagens op onze wegen zullen
verschijnen. Hebben wij al over onze
mobiliteit en onze ruimtelijke ordening
in dat licht nagedacht?*

Hoe bouwen we een assertief en ondernemend Limburg?

Noord-Zuidverbinding er al. Hetzelfde met het Spartacusplan. De grootste criticasters zitten niet in Brussel of Antwerpen. Die zitten in Limburg zelf. Het enige wat we de rest van Vlaanderen kunnen verwijten is dat ze die interne tegenstellingen gebruikt om de middelen die voor Limburg bestemd waren naar andere projecten te loodsden. Kunnen we ze dat kwalijk nemen?

Laat ons er nu even van uitgaan dat we aan hetzelfde zeel trekken en dat die beide schakels er komen. Is dan alles opgelost? Ik denk het niet. We moeten actiever de **brug slaan met Vlaanderen** om gezamenlijk oplossingen uit te werken voor de grote Limburgse mobiliteitsknelpunten. Bij de Vlaamse Regering voel ik bereidheid om stappen te zetten, maar we moeten intern meer op één lijn zitten en knelpunten uit de weg ruimen. Laat ons oog hebben voor wat we **zelf** kunnen doen. Een verstandige gemeentelijke en provinciale ruimtelijke ordening kan de mobiliteit in belangrijke mate versterken. We moeten hier, samen met de kennisinstellingen, op een innovatieve manier over nadenken. Ik ben er overigens van overtuigd dat er binnen dit en tien jaar effectief zelfrijdende wagens op onze wegen zullen verschijnen. Hebben wij al over onze mobiliteit en onze ruimtelijke ordening in dat licht nagedacht? Die nieuwe realiteit zal ook gevolgen hebben voor het openbaar vervoer. Ik hoop dat er in de toekomst meer ruimte zal zijn tot dialoog met De Lijn over de manier waarop we het busnet invullen voor Limburg. Dat er ook op dat terrein bruggen gebouwd worden. Hoopgevend is alvast dat de NMBS en De Lijn werken aan een betere afstemming op elkaar. De netwerken, waar ik het in het begin van dit hoofdstuk over had, kunnen daarin een belangrijke rol spelen. Het Limburgs openbaar vervoer verander je in de eerste plaats aan de tafels waar de plannen worden uitgetekend. Ook als die tafels buiten Limburg liggen.

*Een subsidie is niet de diesel
waarop de motor moet draaien,
maar wel de ontstekingsbrandstof
om de raket de lucht in te krijgen.*

De overheid als noodzakelijke schakel

Ik stel vast dat waar het natuurlijke economische weefsel eerder zwak is, of sterk bepaald werd door enkele grote bedrijven met beslissingscentra die elders zitten, de overheid noodzakelijkerwijze meer economische ruimte inneemt. Tijdelijk is daar niets op tegen en er kan een sterk effect van uitgaan. Kijk maar naar *Silicon Valley*, de befaamde Amerikaanse hightech-vallei. Daar ontstond dat economische weefsel pas door het samenspel van grote investeringen door de defensie-industrie en een aantal ijzersterke universiteiten. Vandaag zit in en om *Silicon Valley* meer beurswaarde bij elkaar dan in de rest van de VS. Wat we echter ook leren is dat dit model alleen werkt als men bereid is om **lokale bedrijven** voluit kansen te geven om voor deze entiteiten te werken als leverancier of innovator.

Onze grote ziekenhuizen en verzorgingsinstellingen zijn daartoe in staat. Wel moeten we ons nog meer afvragen of we als overheden, en in de met overheidsgeld gefinancierde non-profit, niet te veel de dingen intern willen doen, in plaats van jonge innovatieve bedrijven en Limburgse mature specialisten, meer kansen te geven. Het belangrijkste instrument waarover de provinciale overheid beschikt is haar **subsidiepolitiek**. Ik ben persoonlijk geen grote fan van subsidies, behalve als ze leiden tot bewustmaking. Subsidies moeten gebruikt worden om ideeën te stimuleren of om een dynamiek op gang te brengen. Dat is de vraag die we ons steeds moeten stellen: kunnen we hiermee iets lanceren dat nadien zijn eigen leven gaat leiden? Of zijn we iets aan het creëren dat tot in de eeuwigheid subsidies vergt? Welk soort subsidies kunnen iets aan het rollen brengen? Ik denk dan aan een subsidie voor initiatieven die zorgen voor een aanzienlijke kwaliteitsverbetering in het Limburgse logiesaanbod. Of om bedrijven te stimuleren om samen te werken met creatieve innovators. Of om nieuwe coöperatieve samenwerkingen op te zetten tussen organisaties, bedrijven en burgers. Een subsidie is niet de diesel waarop de motor moet draaien, maar wel de ontstekingsbrandstof om de raket de lucht in te krijgen.

OPEN
WANNEER
HET PAST

Iedere gemeente heeft zijn rol

Als we Limburg economisch sterker willen maken, moeten we af van het idee dat iedere gemeente 'alles' moet hebben, ook al is dat dan 'alles in het klein'. Industrie, winkelen, toerisme of diensten... een gemeente kan niet in alles gespecialiseerd zijn. Keuzes maken en samenwerken is daarom belangrijk. Ik verwijs nog eens naar het idee van gemeentelijke economische zones, waarin een cluster van gemeenten een uitdaging samen aanpakt. Economie is bij uitstek een domein dat zich hiertoe leent, want economie heeft veel met schaal te maken. Onder andere door de impact op omgeving, mobiliteit en wonen. Zo zouden we in de toekomst het best kiezen voor **grotere industriezones**, die maximaal ontsloten zijn. Het is ook veel gemakkelijker om degelijk openbaar vervoer te organiseren voor een zone die goed bevolkt is. Dat betekent wel komaf maken met de lappendeken van de vaak kleine zones die vandaag bestaan, en waar er nu en dan nog van bij komen. Onveranderlijk leiden ze tot wrevel en protest bij omwonenden. Terecht, want dat kan vermeden worden door voor grotere inplantingen te kiezen, weg van woonwijken. Dat kun je natuurlijk niet in iedere gemeente realiseren. Daarom is **samenwerking, of limbruggen**, zo belangrijk. Maar geen lusten zonder lasten of omgekeerd. In zo'n zonaal verband moet ook afgesproken worden hoe bijvoorbeeld lokale belastingen herverdeeld worden. Als u het mij vraagt kan men beter niet te veel belastingen op bedrijven heffen. Bedrijven zorgen immers voor werkgelegenheid, en mensen die werken hebben geld om te consumeren en om te wonen, en dragen op die manier bij aan de inkomsten van de gemeenten.

Sterke stadscentra met meer beleving

We zien vandaag hoe stadscentra leeglopen, terwijl er aan de lopende band baanwinkels verrijzen. Vaak wijst men naar het internet als schuldige. De realiteit is dat die verschuiving naar online pas aan het beginnen is en vandaag nog maar een beperkt marktaandeel vertegenwoordigt. Winkels in stadscentra hebben het vooral moeilijker wegens de gebrekkige mobiliteit. Stadscentra worden almaar

slechter bereikbaar, parkeren wordt duurder. Om even te shoppen nemen de mensen geen trein of bus. Gemeenten moeten dus meer **investeren in toegankelijkheid**, bijvoorbeeld in pendels. Kleinere gemeenten moeten beseffen dat zij – meer dan grote aantrekkelijke steden – het dichtbij parkeren voor bezoekers makkelijker moeten maken. En dat zij hun winkels bereikbaar moeten houden. Auto's hoeven de stadscentra niet te ontsieren, en autovrije winkelstraten zijn de toekomst, maar we moeten wel op een creatieve manier op zoek naar oplossingen. Goed bereikbaar parkeren in de hoogte of in de diepte kan bijvoorbeeld helpen. Ook hierop zal de zelfrijdende wagen een zeer grote impact hebben. Als parkeren niet langer een probleem is, zullen mensen weer de voorkeur geven aan bruisende stadscentra in plaats van aan eindeloze stroken baanwinkels.

Laat ons ook niet vergeten dat winkelen voor veel mensen een vorm van ontspanning is. En hier komt de **economie van de vrije tijd** kijken. Een gezonde mix van bekende ketens, lokale ondernemers met eigen accenten en aantrekkelijke horecazaken en terrasjes is het beste aanbod. Bovendien is de tijd voorbij dat alle winkels gesloten kunnen blijven op zondag. Vandaag kopen mensen bij internetwinkels die 24 op 24 open zijn. Daar kun je alleen tegenop met gezelligheid. Maar als je, zoals de meeste werknemers, slechts twee dagen per week vrij hebt, is er weinig tijd voor gezelligheid als de winkels de helft van die dagen dicht zijn. Uiteraard hebben zelfstandige ondernemers recht op rust; als de weekendactiviteit versterkt wordt, moeten er in de week meer rustdagen komen. Net als de horeca zal de handel het ritme van de mensen moeten volgen. Die handel kan het halen van het internet door pure, echte ervaringen aan te bieden. Waarbij shoppen prettig is en men het juiste product vindt in plaats van het generieke product dat grote ketens en het internet ons soms opdringen. Ontspannen mensen spenderen meer. Daar moeten stadscentra op inspelen.

We moeten nadenken over originele formules, waarbij generaties samen kunnen leven in geïntegreerde woningen, die privacy koppelen aan contactmogelijkheden: een limbrug-formule waarbij jong en oud mekaar ondersteunen. Nieuwe vormen van samenleven zijn bovendien sterke remedies tegen vereenzaming en sociale isolatie en ze verhogen het veiligheidsgevoel.

Een hedendaagse woningmarkt

'The Times, They are A-Changin' zong Bob Dylan in 1964 in zijn eigen versie van Engels. Niet dat hij daarvoor de Nobelprijs literatuur verdiende, maar die waarheid bereikt vandaag een hoogtepunt: de tijden veranderen razend snel. Kijk naar de woningmarkt: nog niet zo lang geleden woonde wie ouder of met pensioen was op de buiten en drumden jonge gezinnen samen in de stad, dromend van het moment dat zij op hun beurt op de buiten konden gaan wonen. Nu nemen senioren stormenderhand de stedelijke en gemeentelijke centra in, waar ze kiezen voor comfortabele appartementen, dicht bij de winkels of een terrasje. Een gevolg is dat sommige gebieden ontvolken of dat de kwaliteit van de huizen achteruitgaat. We zullen goed moeten nadenken hoe we iedereen een plaats geven binnen

die verschuivingen. En **originale formules** ontwikkelen waarbij **generaties** kunnen leven in geïntegreerde woningen en waarbij privacy gekoppeld wordt aan contactmogelijkheden: een LimBrug-formule waarbij jong en oud elkaar ondersteunen. Nieuwe vormen van samenleven zijn bovendien sterke remedies tegen vereenzaming en sociale isolatie, en ze verhogen het veiligheidsgevoel.

Daarnaast zie ik twee specifieke problemen waar moet aan gewerkt worden.

Ten eerste: hoe kunnen we er blijven voor zorgen dat jonge gezinnen nog kunnen kopen. Er wordt later of soms zelfs niet meer geërfd. En het startkapitaal voor een eigen woning wordt almaar moeilijker bij elkaar te krijgen. Mede door de steeds hogere eisen voor isolatie en woonkwaliteit. **Nieuwe afbetalingsformules**, waarbij bijvoorbeeld de grond op zeer lange termijn gehuurd wordt, maar ook nieuwe waarborgformules zullen nodig zijn.

Ten tweede, en een nog groter probleem: de **huurmarkt**. Daar is een onevenwicht tussen vraag en aanbod. Als je vandaag een winkelpand wil huren, zit je in een zetel als het op onderhandelen aankomt, want er is veel meer aanbod dan vraag. Voor een huurwoning of -appartement is het net omgekeerd. Het is ontzettend moeilijk om nog een betaalbare woonplek te vinden, in het bijzonder voor alleenstaanden en mensen in kansarmoede. Omdat hier de vraag groter is dan het aanbod. Onze gemeenten en gemeentelijke woningmaatschappijen moeten het tempo waarin ze woningen bouwen en innoveren verhogen. Dat kan onder andere door die mensen die het zich intussen kunnen permitteren, de kans te geven om een sociale woning te kopen. Ook een samenwerking met de privésector kan ervoor zorgen dat men met hetzelfde geld meer kan bouwen. Een gezamenlijk pact om het aantal huurwoningen drastisch te verhogen, ook in de vorm van studio's voor alleenstaanden of kleine appartementen voor eenoudergezinnen, zou een eerste stap kunnen zijn. Daarbij kan het helpen als het makkelijker zou worden om een handelspand om te vormen tot woonruimte.

In de toekomst zullen we allemaal flexibeler werken, ook wat de werkplek betreft. 's Ochtends thuis al wat werk verzetten en pas later naar kantoor vertrekken voor de eerste meeting kan heel wat verkeersellende besparen. De overheid zou op dat gebied het voorbeeld moeten geven.

Het nieuwe werken

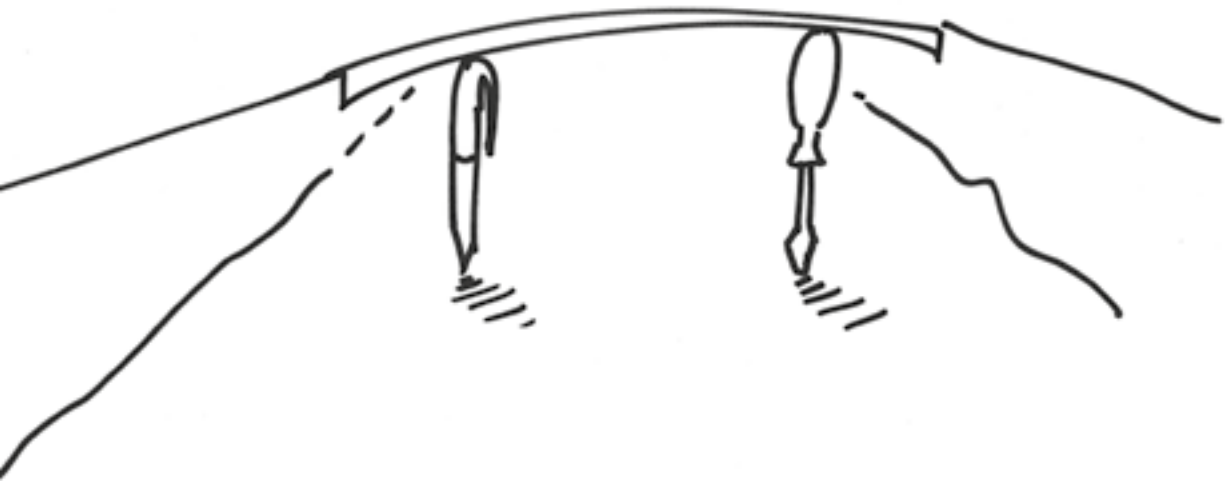
De arbeidsmarkt is sterk in evolutie. Onlangs besliste het toonaangevende callcenter Callexcell in Sint-Truiden om jobs open te stellen waar er slechts van 9 u. 's morgens tot 15 u. in de namiddag gewerkt wordt. Goed gevonden: tijdens die uren komen er veel vragen binnen en wie binnen die tijd werkt, kan voordien perfect de kinderen zelf naar school brengen en ze later zelf gaan halen.

Evenwicht tussen gezin en werken is voor ons allemaal een uitdaging.

Ook hier weer is mobiliteit een aspect dat een grote impact heeft op de manier waarop we werken. In de toekomst zullen we allemaal **flexibeler** werken, ook wat de werkplek betreft. 's Ochtends thuis al wat werk verzetten en pas later naar kantoor vertrekken voor de eerste meeting kan heel wat verkeersellende besparen. De overheid zou op dat gebied het voorbeeld moeten geven. Waarom bijvoorbeeld niet meer satellietkantoren oprichten, zodat de Limburgers minder in de file moeten staan? Of meer werken met videoconferenties vanuit het provinciehuis, ons huis van de Limburger?

Hooggeschoold en kortgeschoold werken samen

Een bijzondere uitdaging blijft de tewerkstelling van kortgeschoolde Limburgers. Blijven inzetten op groei in de economie van de vrije tijd én stimuleren van werk in de horeca is een eerste spoor waarmee we verschil kunnen maken. Het tweede spoor klinkt contradictorisch maar is een realiteit: we moeten meer hooggeschoolden aan het werk krijgen in Limburg, want iedere hooggeschoolde job slaat automatisch een brug naar een aantal kortgeschoolde jobs. Ook dat is een reden waarom een uitbreiding van het aantal afstudeerrichtingen aan de UHasselt noodzakelijk is. Limburg is een kmo-regio. Er bestaat een grote behoefte aan 'deeltijdse' gespecialiseerde medewerkers. Specialisten op het gebied van digitalisering, marketing, supply chain-management enz., die men echter niet altijd fulltime kan aantrekken, gebruiken of betalen. Inzetten op **pools van hooggeschoolde professionals** die afwisselend voor een aantal kmo's zouden werken, kan een oplossing bieden. Ik inspireer me hiervoor op de pool van vrachtwagenchauffeurs en magazijnmedewerkers waar het Logistiek Platform mee bezig is, maar dan gericht op hooggeschoolden.

Het juiste onderwijs

Een betere afstemming van onderwijs en ondernemingen is een ander aandachtspunt. De invoering van het zogenaamde **duaal leren** zou voor Limburg een groot verschil kunnen maken. Ons fijnmazige netwerk van kleine en familiale bedrijven biedt de mogelijkheid aan jongeren om deels les te volgen en deels aan de slag te gaan in een bedrijf. Op de werkvloer krijgen ze dan een opleiding op maat, met beide voeten in de realiteit. Voor heel wat jongeren die schoolmoe zijn, kan duaal leren een nieuwe impuls geven en de weg openen naar een mooie toekomst. Vanuit het LimBrug-principe zou ook elke andere leerling die afstudeert in Limburg

tijdens zijn studie minstens drie keer contact moeten hebben met een bedrijf. In sommige opleidingen is dat al het geval. Maar als ik vergelijk met bijvoorbeeld West-Vlaanderen, stel ik vast dat er nog veel verbeterruimte is. Projecten met **co-creatie**, waarbij leerlingen hun creativiteit kunnen loslaten op concrete uitdagingen van bedrijven, stimuleren zowel de student als het bedrijf. De student leert de pragmatische kant kennen, het bedrijf wordt geconfronteerd met een nieuwe dosis creativiteit. Dat betekent wel dat er een belangrijke verantwoordelijkheid bij onze bedrijven ligt. Zij moeten openstaan voor nieuwe ideeën en tijd investeren in deze leerlingen. De drukte van vandaag en de zorgen van gisteren maken echter dat er nog te weinig wordt nagedacht over morgen en overmorgen.

Aandacht voor de eerste levensjaren

Uit onderzoek blijkt dat zelfs de slechtste **kleuterschool** de ontwikkeling meer stimuleert dan de beste thuissituatie. Niet omdat moeders en vaders of grootouders niet goed zouden zijn. Wel omdat omgang met andere kinderen, en de prikkels die ermee gepaard gaan, een voorsprong geven in taal en getallenbegrip. Naar de kleuterschool gaan is perfect in combinatie met aandachtige ouderliefde op andere momenten van de dag. Kinderen die niet naar de kleuterklas gaan zijn voor de samenleving een waarschuwingssignaal dat we hen en hun gezin misschien aan het achterlaten zijn.

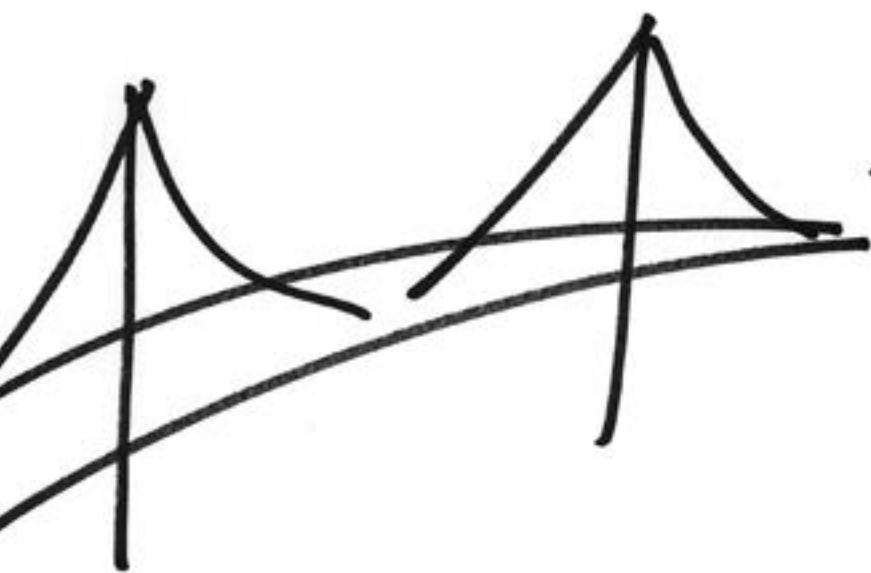
Limburg is nog steeds de regio met de meeste **sociale cohesie**. Gelukkig maar. Toch brokkelt die sociale cohesie langzaam af. Mensen sluiten zich meer af, ons leven wordt meer gedomineerd door Netflix dan door onze burens, de bruggen verdwijnen. Waar sociale cohesie verdwijnt, krijgen mensen in **kansarmoede** het moeilijker, het sociaal isolement slaat toe. Limburg heeft van oudsher het laagste gemiddeld inkomen van alle Vlaamse provincies. Door onze cohesie konden we veel opvangen. Nu zal er meer nodig zijn.

Eén op zes Limburgers heeft financiële problemen. Velen onder hen leven in armoede. Dat leidt tot isolement en creëert weer een nieuwe golf van kansarmoede. Die kansarmoede zien we bij mensen van alle achtergronden, maar slaat nog harder toe bij mensen met een migratieachtergrond.

Eén op zes Limburgers heeft financiële problemen. Velen onder hen leven in armoede. Dat leidt tot isolement en creëert weer een nieuwe golf van kansarmoede. Die kansarmoede zien we bij mensen van alle achtergronden, maar slaat nog harder toe bij mensen met een migratieachtergrond. Zorgen voor een **goed jobaanbod** is een eerste stap. Maar dat werkt slechts onder twee voorwaarden. De eerste is voldoende mobiliteit. De tweede is dat we mensen in hun jeugd niet mogen kwijtspelen. We mogen **geen verloren generaties** creëren. Er moet meer aandacht gaan naar de eerste drie levensjaren van kinderen in kansarmoede, dus nog voor de kleuterschool! We moeten deze kinderen uit hun isolement halen, netwerken van moeders en vaders creëren waar zij positieve prikkels krijgen, ouders stimuleren om met hun kinderen prikkelende en leerrijke omgevingen op te zoeken. Zelfs vanuit toerisme denk ik dat we op dat gebied heel wat kunnen doen.

**Als we willen dat onze provincie
meer kansen krijgt buiten Limburg,
zullen we zelf moeten aanschuiven
aan de tafels waar beslist wordt.
Daar kunnen we de grote uitdagingen
voor Limburg - zoals mobiliteit,
kansarmoede en wonen - op de agenda zetten.
Dat is *limbruggen* in de praktijk.
Terzelfdertijd moeten de Limburgse
beleidsmakers de eigen bevoegdheden
maximaal gebruiken om op die domeinen
zelf het verschil te maken.**

Hoe blijft de economie
van de vrije tijd onze
belangrijkste hefboom?

JOBS

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

Iedereen denkt dat het internet en de vele internetbedrijfjes de economische toekomst zijn. Dat kunnen ze zeker worden. Maar tot op vandaag is er in Limburg een sector die de afgelopen decennia meer het verschil heeft gemaakt: **het toerisme**. Vandaag telt onze provincie 40.000 bedden en er komen jaarlijks 2 miljoen mensen fietsen. De Limburgse toeristische industrie verschaft niet minder dan 31.000 jobs. Eén op de elf jobs is een job in de vrijetijdseconomie. Een extra voordeel is dat in deze sector de meest diverse mensen aan de slag kunnen: kort- en hooggeschoold, creatief en praktisch, jong en oud. Mijn voorgangers hadden het geweldige inzicht om het toeristisch potentieel van de kwaliteiten van Limburg en de Limburgers naar waarde te schatten: de vriendelijkheid en gastvrijheid van onze mensen, de rustgevende natuur en onze traditie van goed eten en drinken. Aangevuld met het meest indrukwekkende fietsroutenetwerk van Midden-Europa en een mijnerfgoed dat op de meest boeiende manier een nieuwe bestemming kreeg. En dit is nog maar een begin, er is nog zoveel moois te realiseren. Niet alleen door de politiek, vooral door de Limburgers zelf.

Een brug tussen Limburgers en hun gasten

We moeten een brug slaan tussen de wensen van onze gasten en de behoeften van de Limburgers, door een **toerisme dat leefbaar is** voor ondernemer, mens, milieu en economie. Limburg is van iedereen, maar toch vooral van de Limburgers zelf. Daarom willen we vanuit het LimBrug-principe alleen doen wat goed is voor Limburg en de Limburgers. Onze **eigen identiteit** is het referentiekader voor de gasten die we uitnodigen om onze regio te bezoeken. De Limburgers en hun cultuur, eigenheid, gastvrijheid, taal en authenticiteit zijn een essentieel onderdeel van de beleving die Limburg te bieden heeft. Je kunt geen bestemming verkopen zonder de volledige steun, inbreng en participatie van de eigen burgers. Samen met hen creëren we een gemeenschap die beseft en begrijpt dat toerisme goed is voor onze regio, onze mensen en onze economie. De economie van de vrije tijd slaat een brug tussen de Limburger en die bezoeker. Wie in Limburg verblijft, herkent zich zo in ons aanbod,

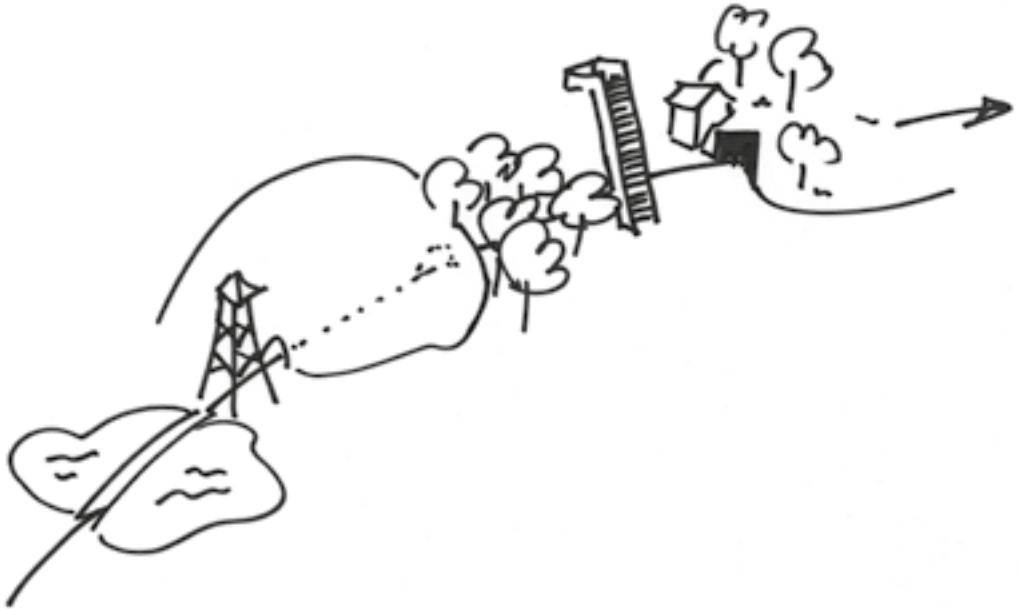
De Limburgers en hun cultuur, eigenheid, gastvrijheid, taal en authenticiteit zijn een essentieel onderdeel van de beleving die Limburg te bieden heeft. Je kunt geen bestemming verkopen zonder de volledige steun, inbreng en participatie van de eigen burgers.

onze cultuur en onze beleving. Onze gasten worden **hobby-Limburgers** die zich perfect thuis voelen bij de voltijdse Limburgers. In Limburg willen we namelijk geen toeristen, maar gasten.

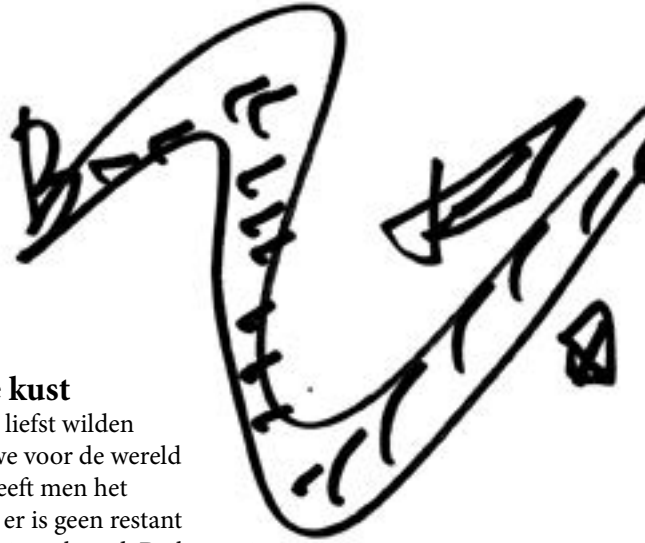
Het nieuwe fietsen

In Limburg hebben we 2000 kilometer bewegwijzerde toeristische fietspaden. De uitbreiding van dat **netwerk** is positief als we daarmee nieuwe interessante toeristische sites of routes kunnen aansnijden of mensen nieuwe ervaringen kunnen bieden. De focus moet evenwel liggen op het kwalitatief verbeteren van het bestaande netwerk. Mensen komen niet naar Limburg voor die 100 kilometer meer of minder, wel voor de **unieke ervaringen** die ze op dat netwerk kunnen beleven.

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

Na *Fietsen door het water* moeten we nieuwe, gelijkaardige trekpleisters creëren. Zoals *Fietsen door de bomen* en *Fietsen door een mijnterril*. Stel je voor dat je helemaal door een mijnterril kunt fietsen, waarbij verlichte glazen wanden je een uniek inzicht bieden in de Limburgse ondergrond in de mijnstreek. Duurzaamheid is daarbij een voorwaarde; we mogen niets bouwen dat niet minstens twee generaties mee kan.

Het Kolenspoor is langer dan de kust

Er was een tijd dat we ons mijnverleden het liefst wilden vergeten, alsof het een schandvlek was die we voor de wereld moesten verbergen. In andere mijnregio's heeft men het mijnverleden met tak en wortel verwijderd, er is geen restant van terug te vinden. Bij ons is dat gelukkig niet gebeurd. De laatste jaren zien we hoe we ons mijnverleden weer koesteren. De voormalige mijngebouwen werden op een prachtige manier herbestemd en zijn toeristische trekpleisters geworden. De terrils tekenen in heel wat gemeenten een boeiende skyline. Met het **Kolenspoor**, dat Limburg wil overkopen van de NMBS, hebben wij een nieuwe parel op het oog. Dit traject is de voormalige spoorlijn waarlangs de kolen vervoerd werden. Het is een rechte strook, langer dan de Vlaamse kust, die helemaal van Beringen tot Eisden loopt, te midden van het weelderige groen waarvoor onze provincie bekend is. Het is een historisch traject dat verder reikte dan Limburg alleen en dat opnieuw een belangrijke levensader voor onze provincie kan worden. Op dit traject kunnen we toerisme en economie verzoenen, door fietspaden te maken van drie tot vier meter breed, waar **recreatief fietsen en snel fietsen** naar het werk gecombineerd kunnen worden. We kunnen er ook denken aan combinaties met nieuwe vervoersvormen, zoals zelfrijdend elektrisch vervoer.

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

Langs het Kolenspoor bevinden zich heel wat leegstaande gebouwtjes die kunnen omgevormd worden tot **originele stopplaatsen en alternatieve logies**. De spoorlijn ontsloot zeven steenkoolmijnen in zes gemeenten, waardoor de Limburgse mijnregio uitgroeide tot een van de belangrijkste energieleveranciers van België en de Euregio. Het potentieel voor de provincie kan niet overschat worden. Zo geloof ik ook sterk in het interessante idee om de revitalisatie van het Kolenspoor aan te grijpen om nieuwe modellen van energieproductie te exploreren. Het Kolenspoor vormt een brug tussen de sites die in het teken staan van innovatie op het gebied van energie, zoals Energyville op de Thor-site en Greenville in Houthalen-Helchteren. Op die manier kan het voormalige Kolenspoor ook uitgroeien tot een symbool voor de **nieuwe energievormen** die we aanboren.

*Het Kolenspoor is een historisch traject,
dat verder reikte dan Limburg alleen,
en dat opnieuw een belangrijke levensader
voor onze provincie kan worden.*

Het Fruitspoor is een ander icoon

Het Kolenspoor wordt dus een unieke verbinding tussen de iconen uit ons mijnverleden. Maar dat is niet onze enige erfenis. Het **Fruitspoor** is een ander traject dat beeldbepalend is voor ons rijke verleden. En voor onze toekomst. Want met het ontsluiten van het Fruitspoor vestigen we de aandacht op de **rijkdom van onze fruitstreek**. Bij dit project moeten zeker de fruittelers betrokken worden. Wij hebben altijd op hen kunnen rekenen bij de toeristische ontwikkeling van onze provincie. Terwijl zij te lang de prijs hebben betaald voor de Russische boycot tegen Europees fruit. Dat veranderen ligt niet in Limburgse handen, we kunnen er wel alles aan doen om hun leed te verzachten met wat wél in onze macht ligt. Het Fruitspoor biedt in dat opzicht opportuniteiten. Met het Kolenspoor en het Fruitspoor kan Limburg een nieuw aanbod ontwikkelen dat uiterst aantrekkelijk kan zijn voor **meerdaags toerisme**.

De rust van water

Familie en vrienden brengen mensen tot rust. Fietsen en de natuur hebben op velen eenzelfde effect. Maar wat zowat iedereen ervaart, is de rust die water geeft. En ook al hebben wij geen kust, we hebben wel behoorlijk wat water. We hebben de Maas, de grindplassen, het kanaal en duizenden prachtige vijvers. Eén van die vijvers kun je in Bokrijk zelfs doorklieven met de fiets! Water biedt nog veel meer mogelijkheden en die moeten wij in de toekomst aansnijden. Limburg beschikt over een sterk vertakt netwerk van waterlopen, plassen en bekkens. **Spaarbekkens** die nodig zijn om overstromingen tegen te gaan en soms voor drinkwatervoorziening, kunnen perfect ook **recreatief uitgbaat** worden. Dat is een win-winsituatie: je creëert een nieuw toeristisch aanbod én we zijn beter beschermd tegen overstromingen.

De Maasoever is eveneens een uniek stukje water waar meer recreatief aanbod kan gerealiseerd worden. Samen met de burgemeesters kunnen we deze oostelijke kust of **'Maaskust'** nog veel aantrekkelijker maken. Het is een prachtige omgeving om

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

nieuwe toeristische initiatieven te ontwikkelen, zoals een **fietsbrug over de Maas**, helemaal van België naar Nederland. *Limbruggen* van Limburg naar Limburg. Maar als we zo'n brug bouwen, mag het geen gewone brug zijn. Het moet er een zijn waarmee mensen op de foto willen, een brug waarvan je wil vertellen dat je erover gereden hebt. Een ambitieus bouwwerk door een gerenommeerde architect misschien, een beetje op zijn Bilbao's. Dat hoeft daarom niet meer geld te kosten. Een lelijke brug is niet goedkoper dan een mooie. Het zijn de details die het verschil maken.

*We staan op de drempel van het
'betekenistoerisme'. Dat wil zeggen dat we in
de economie van de vrije tijd - net zoals we
dat in cultuur of literatuur doen - op zoek gaan
naar aanknopingspunten die iets over onszelf,
onze gevoelens, onze afkomst, ons leven
of onze omgeving vertellen.*

Van belevingstoerisme naar betekensterisme

De manier waarop wij aan toerisme doen is volop in beweging. Waar men in het begin bijna uitsluitend op zoek ging naar kicks, verschoof de behoefte naar het 'beleven' van een omgeving, naar een totaalervaring waarbij het welbevinden primeerde op de snelle bevrediging. Maar de toerist staat niet stil. Vandaag is hij op zoek naar zin en betekenis. We staan op de drempel van het betekensterisme. Dat wil zeggen dat we in de economie van de vrije tijd - net zoals we dat in cultuur of literatuur doen - op zoek gaan naar **aanknopingspunten** die iets over onszelf, onze gevoelens, onze afkomst, ons leven of onze omgeving vertellen. De hernieuwde manier waarop de toerist zich - in **harmonie met de natuur** - met diezelfde natuur wil verbinden, is daar een voorbeeld van. Na een wandeling willen wij proeven van de vruchten waartussen we gewandeld hebben. En geen kiwi eten die van over de oceaan komt.

Of we willen na een fietstocht door de bloesems overnachten in een bed in een hoeve die ooit aan een fruitboer toebehoorde. Een goed voorbeeld van betekensterisme was de herdenking van WO I in West-Vlaanderen. Ergens oorlogje spelen kwam daar niet aan te pas en van die oorlog is ook niet veel meer te zien.

Maar met activiteiten op de plaatsen waar het gebeurde, met getuigenissen en verhalen verwerkt in kunstuitingen, of dolend bij het graf van de Britse soldaat die ver van huis begraven ligt, kwam de betekenis van die Grote Oorlog weer tot leven.

De verzoening van natuur en beleving

Als het LimBrug-principe ergens op toegepast moet worden, is het wel op het verzoenen van natuur en toerisme. Met de transitie van belevings- naar betekensterisme wordt het almaar duidelijker dat natuurliefhebbers en recreanten elkaars gedroomde partners zijn. Het prachtige nationaal park dat Limburg te bieden heeft, is zowel in stand gehouden als verder uitgebouwd door de actieve Limburgse natuurverenigingen. Maar het is ook **dankzij recreatie** dat zowel de politiek als de samenleving die natuur ontdekt hebben en dat de natuur een prominentere plaats kreeg op de politieke agenda.

Als het LimBrug-principe ergens op toegepast moet worden, is het wel op het verzoenen van natuur en toerisme. Met de transitie van belevings- naar betekensterisme wordt het meer en meer duidelijk dat natuurliefhebbers en recreanten elkaars gedroomde partners zijn.

Nu ruimte schaarser wordt en er druk is op onze omgeving, is het belangrijker dan ooit dat de ruimte tussen natuur en toerisme overbrugd wordt. Veel van die natuur ontstond trouwens door economische activiteiten uit het verleden, zoals de grindplassen door de grind- en zandontginning en de bossen door de mijnindustrie. We moeten samen op een structurele manier kijken op welke manier recreatie de hefboom kan zijn die ervoor zorgt dat we meer middelen kunnen mobiliseren voor natuurbehoud en -ontwikkeling. Er is nog veel werk, want er is in het verleden veel wantrouwen gegroeid tussen alle betrokken partijen. De ene keer kwam een bedrijf of de politiek zijn engagement tegenover de natuurverenigingen niet of onvoldoende na. Een andere keer schoot de natuurbeweging in de kramp en verzette ze zich tegen zowat alles. Toerisme is het eerste domein waar beide elkaar gevonden hebben. Die geest van samenwerking kunnen we uitbreiden naar andere domeinen en nog versterken op het terrein van de economie van de vrije tijd. Ook hierin moet **Limburg een voorloper** zijn die Vlaanderen en Europa de weg kan tonen. Limburg als ideale *preview* van wat Vlaanderen zou kunnen worden, waarbij we een betere wereld achterlaten dan we gekregen hebben.

Op zoek naar onze wortels

We hebben lang gedacht dat we van **Bokrijk** af moesten, dat het de clichés over onze provincie uitvergrootte. Aan dat gevoel zijn we vandaag voorbij. Nu vinden we het zelfs jammer dat heel wat vroegere gebouwen in onze steden afgebroken werden. Voor Bokrijk geldt hetzelfde. Want met de opkomst van betekenistoerisme wordt het openluchtmuseum weer een topattractie voor wie Limburg bezoekt. Jonge gezinnen en hun kinderen willen opnieuw ontdekken waar we vandaan komen, ze willen de puurheid van vakmanschap beleven en zoeken naar mogelijkheden om zich weer te verbinden met de natuur. Vijftigplussers zijn niet van plan om thuis te zitten kniezen, ze willen voluit van het leven genieten. Dat doen ze vaak in het buitenland. Dichterbij gaat men echter op zoek naar zijn wortels. Dat merk je bijvoorbeeld aan het toenemend aantal mensen dat de familiestamboom samenstelt of aan de massale deelname aan schrijfcursussen die mensen helpen het verhaal van hun verleden te vertellen. Bokrijk biedt de omgeving die dat stimuleert. Dat is echter niet voldoende. We moeten Bokrijk klaarmaken voor de volgende generaties. Een park waar we trots op zijn.

Een Bokrijk voor de volgende generaties

Er is al veel werk verzet voor het nieuwe Bokrijk. Samen met een van de creatiefste chef-koks van Europa hebben we een unieke broodbakkerij opgezet om het uitzonderlijke karakter van vakmanschap te illustreren. We bouwen daarop verder door ook het vakmanschap rond textiel en bouwen te tonen. Bokrijk zal uitgroeien tot **dé plek in Europa om vakmanschap en erfgoed te beleven**. Je kunt er kijken naar het verleden om het heden beter te begrijpen en zo de blik op de toekomst te verruimen. Wij willen er de *Corda Campus van de ambachten* creëren: een brug naar het ondernemerschap dat brood ziet in de **nieuwe aantrekkelijkheid van het verleden**. Mensen willen niet langer hun verleden verloochenen, ze willen het omarmen, omdat we er de waarden van vroeger in herontdekken. Waarden als respect voor de omgeving, waarbij het landschap de rol van de televisie overneemt

en waar nachtdieren voor een eigen soundtrack zorgen. De natuur speelt ook een essentiële rol in het Breugelproject, waarbij we de verschillende landschappen laten samensmelten tot een schilderij dat tot leven komt.

Bokrijk zal in de toekomst bestaan uit verschillende zones die verschillende aandachtspunten en belevingen overbruggen. Het openluchtmuseum moet een bestemming zijn waarvoor mensen een serieuze omweg willen maken. Daarvoor moeten we het verleden visueel confronteren met het heden, door middel van contrasten. Met **inspirerende landmarks**, waarvan de beelden een diepe indruk maken en de wereld rondgaan zodat iedereen ze wil zien. Centraal in Bokrijk zou een hedendaagse landmark kunnen komen, een inspirerend gebouw dat fungeert als toegangspoort en centraal herkenningspunt en dat op een creatieve, indrukwekkende manier een hedendaags contrast vormt met het openluchtmuseum en de omliggende natuur. Een monument voor de toekomst dat ons daardoor op een nog intensere manier naar ons verleden doet kijken.

*Bokrijk moet 'het Central Park van Limburg' worden.
Het moet 365 dagen per jaar op een of andere
manier toegankelijk zijn en zijn naam van
openluchtmuseum alle eer aandoen.*

De puurheid van open lucht

Bokrijk moet 'het Central Park van Limburg' worden. Het moet 365 dagen per jaar op een of andere manier toegankelijk zijn en zijn naam van openluchtmuseum alle eer aandoen. Alles moet in het teken van puurheid en openlucht staan. Zo kan een openlucht tentoonstelling twee zones van het openluchtmuseum verbinden: een langwerpige futuristische expositie van minstens honderd meter lang, waarbij je zelf in de openlucht bent om te kijken naar een tentoonstelling die op de meest innoverende manier achter een beveiligde en geconditioneerde glasconstructie getoond wordt. Op die manier bouwen we bruggen tussen belevingen. Als sluitstuk moeten we verder bouwen op het openluchtprincipe door de verbinding met de omliggende natuur te versterken. Met *Fietsen door het water* hebben we daartoe een eerste stap gezet. Maar waarom zouden we niet, samen met de privésector, ook **'logeren in openlucht'** kunnen realiseren? Als we een Bokrijk willen maken waar de volgende generaties ons morgen dankbaar voor zijn, moeten wij ons vandaag durven afvragen hoe een Bokrijk van de 22ste eeuw er moet uitzien.

Vroeger smaakt nog beter op zijn hedendaags

Misschien moeten wij ook ons onthaal aanpassen aan de komende eeuw. Mensen veranderen en de technologie geeft nieuwe mogelijkheden. Bezoekers gedragen zich daardoor anders. We moeten ervoor zorgen dat we de bezoekers ontvangen op plekken waar ze op een natuurlijke manier komen, waar ze niet naar moeten zoeken en waar ze iets kunnen beleven. De **toeristische onthaalbureaus moeten belevingsruimtes worden** waar je kunt drinken, shoppen of iets kunt bekijken. En waar je op talloze manieren inspiratie kunt opdoen. Als onze provinciehoofdstad ooit een fatsoenlijk station krijgt van de NMBS, moeten we kijken of we een toeristisch onthaal voor de provincie kunnen organiseren, pal in het station.

Daarnaast is het belangrijk dat we op **het internet** minstens zo sterk staan als achter de toonbank, want een toerist wil vandaag geen tijd meer verliezen, hij wil onmiddellijk kunnen starten. Toeristische informatie moet niet alleen een inventaris zijn, ze moet inspireren en leiden met verhalen over Limburg die belevenissen op maat presenteren. Iedere wandelkaart of fietskaart zou gratis te vinden moeten zijn op het internet, afdrukbaar vanop de computer of raadpleegbaar op je mobiele telefoon. Ik begrijp dat de Regionale Landschappen en toerismediensten de inkomsten van hun gedrukte kaarten willen behouden, maar we zullen toch op zoek moeten naar een alternatief.

Reizen in de eigen provincie is ook een ontdekkingsstocht waarbij men andere dialecten, andere landschappen en onze rijke verscheidenheid ontdekt.

Limburg als vakantiebestemming voor de Limburgers

Naar mijn mening is de eerste doelgroep voor toerisme in Limburg de Limburger zelf. Er was een tijd dat mensen één keer per jaar op vakantie gingen, en dan liefst zo ver mogelijk weg. Vandaag gaan heel wat mensen vaker op vakantie, anderen hebben het niet meer zo voor die verre, wilde buitenwereld. Vroeger verplaatste men zich om even los te koppelen van het dagelijkse leven. Nu stellen we vast dat meer en meer Limburgers die **'de-connectie' in de eigen provincie** opzoeken. En dat is niet verwonderlijk, gezien het aanbod in onze provincie op het vlak van fietsen, wandelen, natuur, wellness en genieten. Reizen in de eigen provincie is ook een ontdekkingsstocht waarbij men andere dialecten, andere landschappen en onze rijke verscheidenheid ontdekt. Dichtbij op vakantie gaan geeft ook het veilige gevoel waar veel Limburgers in onzekere tijden behoefte aan hebben. Minstens even belangrijk is dat we door op vakantie te gaan in de eigen provincie, een belangrijke bijdrage leveren aan **duurzaamheid**. Verplaatsingen kosten tijd en energie.

Vliegen is vandaag zeer goedkoop, maar daartegenover staat een zeer grote belasting op onze aarde. Wie dicht bij huis ontspanning zoekt, doet niet alleen zichzelf maar ook onze planeet een cadeau.

Het LimBrug-principe betekent dat we niemand achterlaten en dat we deze mensen vanachter hun gesloten gordijnen halen.

In het bijzonder kinderen in armoede hebben nood aan ontspanning, prikkels en belevenissen.

Iedereen betrekken, niemand achterlaten

Eén op zes Limburgers leeft in een situatie van kansarmoede schreef ik in het vorige hoofdstuk. Het LimBrug-principe betekent dat we niemand achterlaten en dat we deze mensen vanachter hun gesloten gordijnen halen. In het bijzonder **kinderen in armoede hebben nood aan ontspanning**, prikkels en belevenissen. Ons toeristisch aanbod kan hun dat bieden. Voorwaarde is wel dat we deze gezinnen bereiken zonder dat we hen stigmatiseren. Samen met de sector kunnen we een **vip-pas** invoeren die gratis toegang of kortingen geeft. Mensen in armoede hebben recht op dezelfde ontspanning als rijkere mensen. Op die manier kunnen we dat in de praktijk brengen, zonder te stigmatiseren, en kan iedereen trots zijn/haar vip-pasje tonen. Om mensen in armoede uit hun isolement te halen moet er intensief samengewerkt worden met de organisaties die vandaag op dat gebied al actief zijn en die er vaak op een prachtige manier in slagen om kinderen unieke vakantie-ervaringen te bieden.

Het belang van cultuur

Op 1 januari verloor het provinciaal niveau de bevoegdheid voor cultuur. Voortaan moeten de gemeenten en Vlaanderen ervoor zorgen dat Limburg op cultureel vlak groeit en bloeit. Daar zal hard aan gewerkt moeten worden, want tot nog toe kregen we niets cadeau. Maar het is niet omdat cultuur niet langer een provinciale bevoegdheid is, dat het onze zorg niet meer zou zijn. Politici zijn meer dan de functie die ze uitoefenen. Ze zijn ook mensen die als Limburger met een brede blik tussen de Limburgers staan, en die zich engageren voor dingen die buiten strikte bevoegdheden vallen, zoals cultuur. Cultuur is een *way of life* die onmisbaar is voor een volwaardig Limburg. Het is een **belangrijke economische motor** die ervoor zorgt dat beslissingsnemers en beslissingscentra zich in onze steden vestigen. Het is een manier om onze **eigenheid en het talent van hier** aan de wereld te tonen. En omgekeerd, om aan de Limburgers de wereld te tonen.

*Cultuur is een 'way of life' die onmisbaar
is voor een volwaardig Limburg.*

*Het is een belangrijke economische motor die
ervoor zorgt dat beslissingsnemers en
beslissingscentra zich in onze steden vestigen.*

*Het is een manier om onze eigenheid en het talent
van hier aan de wereld te tonen. En omgekeerd,
om aan de Limburgers de wereld te tonen.*

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

Ik ga daarvoor uit van het Rundskop-principe: geen film ooit was ‘Limburgser’ dan het door Truienaar Michaël Roskam gedraaide Rundskop, met Matthias Schoenaerts in een indrukwekkende hoofdrol. Terzelfder tijd was het de meest internationale film die in Vlaanderen ooit gemaakt is. Hij kreeg zowaar een nominatie voor een Oscar. Een ander voorbeeld is de bejubelde tv-reeks Beau Séjour die in Limburg werd gefilmd en waarvan de bekende Amerikaanse schrijver Stephen King zei dat ze tot het beste behoorde dat hij al op Netflix had gezien. Dat is wat cultuur in Limburg moet doen: vertrekken vanuit onze eigenheid, ons dagelijks leven en de gedachten en herinneringen die we delen en die vertalen in culturele statements die het verschil maken.

Cultuur zonder durf of eigenheid is niet meer dan entertainment. We hebben veel culturele centra – te veel als u het mij vraagt – maar ze fungeren vooral als podium voor wat elders gemaakt wordt. Er moet veel meer ingezet worden op **creatie**. Dat vergt respect, erkenning en – niet te vergeten – middelen. Vlaanderen heeft de bevoegdheid van ons overgenomen; het is nu aan hen om er liefdevol zorg voor dragen. Ik ben blij dat de minister van Cultuur het probleem betreffende de Limburgse middelen erkent en daarvoor met de provincie samenwerkt. En het is waar dat het mogelijk moet zijn om sterkere dossiers te maken dan vandaag, zeker als je ziet dat sommige dossiers puur om vormelijke redenen werden afgekeurd. Anderzijds mogen we de realiteit niet negeren dat de toekenning van deze subsidies vaak gebeurt op maat van de Vlaamse Ruit, via netwerken en jury’s die geworteld zijn in die Vlaamse Ruit. Het zal daarom nodig blijven dat de politiek haar verantwoordelijkheid neemt en, waar nodig, bijstuurt en corrigeert.

Meer ondernemerschap in de economie van de vrije tijd

Wat de combinatie toerisme en ondernemerschap kan betekenen, toont Marc Coucke ons in Durbuy. Hij loopt zo over van ideeën en initiatieven dat dit lieflijke dorpje eronder dreigt te bezwijken. Wij hebben in Limburg een aantal prachtige

*Er liggen talloze kansen voor het grijpen
in de Limburgse toeristische industrie.*

*Die kansen zitten vooral in aantrekkelijke
en duurzame kleinschaligheid.*

*Dat betekent dat we ondernemers van hier
nodig hebben; ondernemers met een origineel idee
die de handen uit de mouwen willen steken
en die daarin ten volle moeten gesteund worden.*

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

ondernemers in horeca en toerisme, maar ze zijn helaas met veel te weinig. Er liggen talloze kansen voor het grijpen in de Limburgse toeristische industrie. Die kansen zitten vooral in aantrekkelijke, duurzame, kleinschalige projecten. We hebben het hier niet over pretparken of reusachtige nieuwe bungalowparken. Dat betekent dat we ondernemers van hier nodig hebben, ondernemers met een origineel idee die de handen uit de mouwen willen steken en die daarin ten volle moeten gesteund worden. Politiek moet niet in de plaats van de ondernemers treden, we moeten wel helpen. Het principe is dat er drie domeinen zijn waar men verschil moet maken: opleiding, ondersteuning en netwerken. Waarom zouden we geen toeristische ondernemersacademie oprichten, samen met beroepsorganisaties en vormingsinstellingen, waar we masterclasses toeristisch ondernemen inrichten? Een ware *Limburg Tourism Academy*. Dat is ook de eerste stap naar netwerking, maar een eerste stap volstaat niet. Toerisme Limburg kan een actieve matchmaker worden, die mensen samenbrengt die met gelijkaardige dingen bezig zijn, die begeleidt en bemiddelt voor locaties en vergunningen, en die de brug slaat naar bijkomend startkapitaal via LRM of via de Limburgse kredietinstellingen.

Actieve coöperatieve steun voor de horeca

De horeca heeft het de laatste jaren hard te verduren gehad, terwijl Limburg op toeristisch vlak niets zou betekenen zonder onze horecabedrijven. Ik hoop oprecht dat de hogere besturen iets zullen doen aan de precaire situatie van de horeca. En zelf kunnen we ook iets doen door acties op te zetten die ervoor zorgen dat horecabedrijven meer publiek krijgen op de kalme dagen en op de middagen. Dat kan door op een coöperatieve manier acties op te zetten, zoals dat op Vlaams niveau al gebeurt voor onze nieuwste en meest spraakmakende restaurants. Maar ook door het stimuleren van werklunches bij de Limburgse bedrijven, want die maken voor veel restaurants het verschil tussen break-even of verlies. We moeten de bedrijven weer laten inzien dat een vruchtbare werklunch met medewerkers, klanten of leveranciers een kostbare bron van ideeën en informatie-uitwisseling kan zijn.

*Het derde internationale Vlaamse
toerismeproduct worden, dat is wat de
ambitie voor de volgende jaren moet zijn.*

Hoe blijft de economie van de vrije tijd onze belangrijkste hefboom?

Dat kunnen de horecabedrijven niet in hun eentje. Samen kunnen ze dat wel. Ook in het meeting-gebeuren is er nog groei mogelijk voor Limburg. We zitten daar nu op 10 % marktaandeel. Met Thor Park is ons meeting-aanbod weer sterk toegenomen, maar we zitten nog niet aan het plafond. Meer mensen die hier komen brainstormen en vergaderen is goed voor de horeca en laat duizenden Belgen en buitenlanders kennismaken met Limburg. Zij zijn onze beste ambassadeurs.

Limburg als één van de Vlaamse speerpunten

De afgelopen jaren hebben we goed samengewerkt met Toerisme Vlaanderen. Men heeft er oog voor onze eigenheid, de kansen die het toerisme hier biedt en de groeiende aantrekkingskracht die we ontwikkelen. Toch blijft de strategie vooral gefocust op het duo Vlaamse Kust en Vlaamse Kunststeden. Ondanks het feit dat we een van de belangrijkste toeristische regio's zijn, vallen we daardoor tussen twee stoelen. Als je op Zaventem landt, is Limburg bijvoorbeeld onzichtbaar.

Dat moeten we keren. Limburg zou een volwaardige derde poot moeten worden in de internationale toeristische positionering van Vlaanderen. En laat ons eerlijk zijn: we zijn niet zo uniek in de wereld als de Vlaamse Kunststeden, maar ons uniek fietsroutenetwerk is wereldwijd minstens even uniek als de Vlaamse kust. **'Belevenisfietsen'** of *'Experience biking'* in de *'Flemish Cycling Region'* zou een volwaardig internationaal product kunnen zijn, op voorwaarde dat wij op korte termijn de uniciteit en de spektakelwaarde van onze fietspaden op een nog hoger niveau kunnen brengen. Vijf iconische fietsbelevingen, vertaald in vijf iconische selfielocaties, zijn genoeg om ons op de kaart te zetten. Het derde internationale Vlaamse toerismeproduct worden, dat is wat de ambitie voor de volgende jaren moet zijn. En wie weet: met het Kolenspoor kunnen we de mijnregio op toeristisch vlak misschien zelfs in die mate versterken dat op termijn een erkenning als Unesco-werelderfgoed erin zit.

De economie van de vrije tijd is uitgegroeid tot de belangrijkste groeisector in Limburg. Maar er is nog heel wat ruimte voor actiever *limbruggen*. Het Kolenspoor en het Fruitspoor kunnen nieuwe Limburgse parels worden. En Limburg kan het voortouw nemen in de transitie van belevenis- naar betekenisstoerisme. Bokrijk kan daarin een belangrijke rol spelen. Ook moeten we meer ondernemerschap creëren en de horeca versterken.

Zin om mee de brug te slaan naar de toekomst?
Om te limbruggen tussen domeinen en disciplines,
tussen beleid en burgers, tussen droom en daad?

Denk mee en stuur uw vragen én opmerkingen
naar igor.philtjens@limburg.be.

Ik kijk uit naar uw ideeën en inspiratie!

Met hartelijke groet

Igor Philtjens
Gedeputeerde voor **alle Limburgers**

12
02
18
902

Schets je mee?

In 'Schetsen voor Limburg' deelt Igor Philtjens zijn visie op de kansen en bedreigingen voor de welvaart en de slagkracht van de Limburgers. Hij neemt gedurfde standpunten in over de toekomst van het afgeslankte provinciebestuur, over hoe Limburg assertiever zijn plaats kan vinden binnen Vlaanderen en over de manier waarop de vrijetijdseconomie de verbindende Limburgse factor voor meer welvaart en meer jobs kan blijven.

Igor Philtjens (*Genk, 1975*) is sinds 2012 in Limburg Gedeputeerde bevoegd voor Toerisme, Cultuur en Erfgoed. De jonge Igor kreeg de passie voor politiek met de paplepel mee van zijn vader Hugo, die burgemeester van Kortesseme was. Econoom van opleiding werkte Igor Philtjens voor de bank-, audit- en verzekeringssector. In 2012 kreeg het politieke bloed de bovenhand en trok hij voor Open Vld zowel de Limburgse provincieraadslijst als de gemeenteraadslijst van Alken. Igor Philtjens werd de jongste gedeputeerde van het land en voorzitter van de Alkense gemeenteraad. Hij verwierf bekendheid met spraakmakende projecten als het *Gallo-Romeins Museum*, *'Limburg 1914-1918. Dit zijn wij, 44 Limburgse helmen'*, *Fietsen door het water in Bokrijk...* Onder zijn beleid kende de toeristische tewerkstelling in Limburg een exponentiële groei. Vandaag is één op de tien jobs in Limburg een job in de vrijetijdseconomie. Zijn vrije tijd besteedt Igor het liefst aan architectuur en vooral aan zijn partner Ann en hun dochter Amélie.

LIMBURG
X
RU